

Rahvaalgatuse ja rahvahääletuse regulatsioonide kujunemine Eesti põhiseadustes

Ajaloodoktor **Jaak Valge**

Tartu Ülikooli uusima aja dotsent, Tallinna Ülikooli Eesti demograafia keskuse juhtivteadur

Kahe maailmasõja vahel oli Eesti Vabariik demokraatlike rahvahääletuste arvult Šveitsi järel teine riik Euroopas. Enne riigipööret ja üleminekut autoritaarkorrale toimus neli referendumit. Ettekandes käsitletakse otsedemokraatia taustatingimusi aastatel 1919–1933 ning vastavate regulatsioonide kujunemist Eesti ajutises põhiseaduses, 1920. aasta põhiseaduses, Riigikogu 1932. aasta põhiseaduse eelnõus, Riigikogu 1933. aasta põhiseaduse eelnõus ja rahvaalgatuse korras esitatud põhiseaduse eelnõus. Arutletakse, kas ja missugused (näiliselt) juhuslike valikute võimalikud alternatiivid põhiseaduses või rahvahääletuse seaduses võinuksid Eesti ajalugu muuta. Püstitatakse küsimus, kas Eesti kujunemine Šveitsi-sarnaseks rahva-valitsuslikuks riigiks, mida Eesti iseseisvuse algul loodeti, nurjus Eesti ühiskonna alushoiakute puudulikkuse, poliitilise eliidi vigade ja/või poliitilise eliidi tahtmatuse tõttu.